Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J. Телефон: BErgen 4-0807, 4-0237. Телеф. УНС: BErgen 4-1016

РІК LX. Ч. 219. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 20-го СЕРПНЯ 1952. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS. No. 219. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, AUGUST 20, 1952. VOL. LX.

УСТІЙНЕННЯ ЦІН НА ХАРЧОВІ ПРОДУКТИ

Вашингтон. — Повертаючи до засади з другої світової війни, Бюро Стабілізації Цін проголосило, що з 1 жовтня буде введена однородна ціна харчових продуктів у різних околицях країни. Це розпорядження стосується до більшої частини 500,000 харчових крамниць („ґросері сторс") по всіх закутинах Злучених Держав. Таким способом Бюро Стабілізації Цін надіється дати знати господиням, що купують харчі, яка ціна в долярах і центах головних харчових продуктів, що продаються по склепах, а теж звільнити власників крамниць від обчислювання, яку ціну вони має накласти на різнородні предмети, що появляються у їх крамницях. Бюро Стабілізації Цін називає це „програмою громадського настановлення цін". Досі випробовано цей плян в околицях Джексонвіл, на Флориді, Фарґо, Норт Дакота і Фресно, у Каліфорнії. Досвід виявляє, що як продавці так і покупці задоволені з цієї методи. Тепер прийде черга на такі середовища, як Ню Йорк, Шікаго і інші міста, щоб освідомити покупців з ціною харчових продуктів і не допускати до довільної їх зміни. Бюро каже, що яких 5,000 родів харчів будуть мати точно назначену ціну і покупці не будуть мандрувати з одної крамниці до іншої, щоб провірити, де можна купити дешевший продукт.

Незалежно від розпорядження про одноцільність цін в „ґросернях", уряд проголосив найвищу ціну на різнородні сталеві вироби після наладнання страйку в сталеварнях. Ціни в продажі підвищено згідно з підвищкою цін на кожну тонну випродукованої сталі висотою 4.7 відсотків, що в практиці винесе по $5.20 від тонни. Звільнення нових авт від урядових цін не вплине на зміну дотеперішніх цін, бо вже давніше вони не доходили до найвищої точки, назначеної урядом.

Підготовка до конвенції Американського Леґіону в Ню Йорку

Ню Йорк. — Краєва квартира Американського Леґіону, тобто головної організації ветеранів американської армії з першої й другої світових воєн, перенеслася до Ню Йорку, щоб поробити всі приготування до конвенції, яка починається найближчої неділі і триватиме до четверга 28 серпня. Як звичайно, конвенція охоплюватиме велетенську програму зборів, промов, забав, а також і похід вулицями міста, який вважається вершком маніфестації А. Леґіону. Квартира приміщена в готелі Статлер. Там складаються різні комісії й підкомісії, а теж приготовляються резолюції, які матимуть важливий вплив на американську політику. Обидва кандидати на президента, тобто ґен. Айзенгавер і губ. Стівенсон виголосять на конвенції привітні промови.

18,000 робітників у Ґудріча вийшли на страйк

Сінсінаті. — Юнія Юнайтед Роббер Воркерс, що об'єднує робітників у фабриці гумових виробів Б. Ф. Ґудріч в цілій країні, викликала на страйк 18,000 робітників в тутешній фабриці. Переговори між керівництвом підприємства в Акрон і юнією за бічні користи в додатку до повної платні, велися десять тижнів й не принесли успіху. Юнія поставила пікетчиків коло фабрик Ґудріча в Сінсінаті, в Каділяк, Міш., в Маямі, Окла., Кларксвіл, Тенн., Маріон, О., Ріверсайд, Н. Дж., в Лос Анджелес, в Овк, Па., і Тускалуза, Ала. Голова юнії каже, що Ґудріч запропонував підвишку на 10 відсотків на годину, як і інші підприємці гумових виробів, одначе страйк повстав не за цю підвишку, а за нестерпні умовини праці.

Уявна атомова бомба буде скинена на Таймс Сквер у Ню Йорку

Ню Йорк. — Артур Б. Валандер, директор міської цивільної оборони, подав до публичного відома, що осередок міста Ню Йорку, звісний як Таймс Сквер, стане місцем важливого оборонного діяння тому, що в цій околиці має впасти уявна атомова бомба між год. 7:45 і 8:00 ввечорі дня 30 вересня. Плянується удаваний вибух атомової бомби у висоті 2,500 стіп над шляхом Рівер Сайд Драйв при 82 вулиці. Вона мала б викликати цілковите знищення в промені пів милі, завалюючи доми, вбиваючи людей, викликуючи пожежі й тим подібні нещастя. Таймс Сквер лежав би тоді на краю осередку нещастя, й тому там будуть готові найрізнородніші засоби для ратунку покалічених, для гашення вогнів, для вивоження вбитих і ранених і для керування рухом в часі нещастя.

СТІВЕНСОН ЗАКЛИКАЄ ВСІХ ВИБОРЦІВ ДО РЕЄСТРАЦІЇ

Шікаго. — Кандидат на президента від Демократичної партії, губ. Адлей Е. Стівенсон, приїхав сюди з Спрінґфілду для порозуміння з працівниками, що складають пляни його кампанії. Не зважаючи на свої особисті чи партійні цілі, він видав загальний заклик до всіх громадян, управнених до голосування, щоб вони в першу чергу пам'ятали на право й обов'язок реєстрації себе як виборців. бо інакше вони не зможуть віддати свого голосу. Він пригадав, що в 1948 р. ледви половина громадян була зареєстрована. Він каже, що тоді віддано 46,000,000 голосів, отже на три мільйони менше ніж було в 1940 р., хоч кількість населення в міжчасі зросла, а не змаліла. „Свідомі американці обидвох партій хочуть, щоб їх уряд був справжнім народним урядом, а не тільки урядом тих, що потрудяться голосувати." пригадував Стівенсон.

З Денверу, в стейті Колорадо, де приміщена квартира республіканського кандидата, ґен. Айзенгавера, звідомляють, що туди приїхав великий прихильник Айзенгавера, сенатор Пенсилвенії, Джеймс Ґ. Доф і в розмові з кореспондентами виявив радість з того, що Стівенсон, в листі до „Ореґон Джернал" з минулого тижня дав відповідь на запит, чи він „прочистить неполадки у Вашинґтоні". Повторяючи слово „безпорядки", Стівенсон твердив, що треба порівняти те, що він застав у своїм стейті з цим, що після він як губернатор осягнув. З цього слова робить Доф зброю проти Стівенсона, кажучи, що він признає, що в Вашинґтоні існують безпорядки, за які відповідає Демократична партія. — Серед демократичних кіл у Вашинґтоні назріла думка, щоб у засаді виборчу кампанію переводив Стівенсон, а президент Труман щоб тримався в тіні.

ТРУМАН ВИБИРАЄТЬСЯ В ПОДОРОЖ НАВКОЛО СВІТУ

Вашингтон. — Нед Россел, кореспондент „Н. Й. Геральд-Трибюн" довідується, що президент Труман плянує „подорож довкруги світу" разом зі своєю жінкою після того, як скінчить своє урядування в Білому Домі, 20 січня 1953 р. Це був би перший вислужений американський президент від часів Теодора Рузвелта, що пускається в світову подорож після вискінчення свого урядування. Дата виїзду в дорогу ще не встановлена, ані теж не назначені країни, які він мав би відвідати. Одначе своїм приятелям він виразно заявив, що має на меті подорожувати як приватний громадянин. Зокрема він хотів би відвідати країни, що дістають допомогу з Америки на підставі точки Четвертої з його інавгураційної промови в 1949 р. Він бажав би засягнути інформацій з першої руки для переконання, як ця точка представляється в практиці. Таким способом Труман поїхав би аж до Середнього Сходу й Азії. Крім того він бажав би собі відвідати високо розвинені країни Европи, у яких на підставі його вирішень прийшло до відбудови господарства й добробуту, й на відновлення оборони від можливої совєтської агресії. Труман був в Европі ще під час першої світової війни як американський вояк, а опісля в 1945 р. був на нарадах у Потсдамі, одначе він особисто зазнайомлений з великою кількістю европейських провідних державних мужів тому, що вони приїздять до Вашинґтону і з ним розмовляють. Він теж мав нагоду відвідати країни Південної Америки, між ін. Бразилію.

Червоні обвинувачують війська ОН у вживанні зброї „напалм" проти населення

Вашингтон. — Нова хвиля пропаганди червоних проти союзників, а зокрема проти військ ЗДА в Кореї виявилась в обвинуваченнях у вживанні зброї зі згущеної бензини „напалм". Обвинувачення ці супроводяться такими ж самими пропагандивними поясненнями й лайкою, якою визначалася недавня пропаґанда щодо уявно вживаної в Кореї бактеріологічної зброї та газів. Нові закиди розпочалися у передаваннях пекінської висильні та в повідомленнях нюйоркського часопису „Ди Дейлі Воркер". Припускальна мета нових закидів, це настроїти населення південно-східньої Азії проти ЗДА, поскільки найбільший натиск в обвинуваченнях кладеться на те, що ніби ця зброя вживається проти цивільного населення. Одночасно такою пропаґандою Совєти намагатимуться вплинути на дискусію в Комісії розброєння, що діє в ОН, на працю якої Совєти звертають велику увагу. У відповідь на комуністичні закиди, діючий шеф штабу повітряних сил ЗДА оголосив, що „повітряні сили ОН в Кореї ніколи не вживали напалму проти населення". Навпаки, завжди, коли атаки повітряних сил були скеровані на пункти, що лежали в безпосередній близькості до населених місць, то населення отримувало попередження, для того, щоб мало можливість відійти з загрожених місцевостей. Представники наземної армії також запевнили, що вогнемети були вживані під час Корейської війни виключно проти військових об'єктів. Вогнемети почали вживати, з сумнівним успіхом, ще під час першої світової війни. Під час другої світової війни, вогнемети вживано у боях наземних проти японців та під час налетів на центри японської військової промисловости. Поширено користування непалмом вже тепер, у боях в Кореї, куди було переслано 17 мільйонів фунтів цієї речовини, що уп'ятеро перевищує кількість, що була вжита під час останньої війни. Вживання напалму провадиться дуже обережно й виключене навіть помилкове скерування його нищівности на мирне населення.

Свідок невільничої праці за залізною заслоною

Ню Йорк. — Безсумнівний свідок непосильної рабської праці, що її поширили росіяни й на сателітні держави, це Іван Плуґар, що прибув саме до Ню Йорку. Плуґар сам був висланий на 15 років до уранових копалень в Чехії, звідки йому пощастило втікти. Втікач, що виглядає значно старше від своїх двадцяти п'яти років оповідає про звірячі норми, що їх треба виконувати голодним в'язням, які часто працюють по 16 годин на добу в копальнях округи Горні Слявіков. У цих копальнях працюють десятки тисяч політичних в'язнів, що їх пильно стереже не тільки чисельна озброєна охорона, але й безліч таємних наглядачів, що їх комуністи набирають з-поміж кримінальних злочинців. З копалень, де працював Плуґар, кожних чотири дні відходив в Росію транспорт півочищеної уранової руди. В'язні не мають лікарської опіки й свідок, що мав 102 ступені гарячки не міг допроситися лікаря. Хворих звичайно пересилають до інших копалень. Знущання і приниження в'язнів, — щоденне явище в рабських таборах. Невеличкій групі в'язнів, що в ній знаходився свідок, вдалося втікти уночі в вересні 1951 року. Тунель, де вони працювали, знаходився лише двадцять дві милі від кордону західної Німеччини, проте в'язні цей шлях переборювали за вісім діб, бо посуватися могли лише уночі. Вже біля самого кордону, прикордонна сторожа зловила одного з їхніх товаришів. Інші з групи Плуґаря ще перебувають в Німеччині. Сам Плуґар дістане тут можливості продовжувати свої правничі студії, як бувший студент університету в Брні.

Плян переселювати европейців

Женева. — Виготовляють пробний плян для переселення европейців у заморські країни. Його приготовляє австралійський міністер іміґрації Гарольд Голт і заступник директора Міждержавного Комітету для переселення П'єр Якобсен. Новий плян передбачає, що треба опікуватися переселенцями не тільки до того часу, коли іміґрант вступить на землю нової країни, але й пізніше, аж до тієї хвилини, коли переселенці зможуть врости в господарку нової батьківщини. Австралія стримала іміґрацію до свого континенту, бо є труднощі з тими іміґрантами, що вже приїхали. Проєктують переселити кількасот европейських родин до Австралії і ними опікуватися так довго, аж доки вони стануть на власні ноги. Задумують перемогти те зачароване коло, яке перешкоджує переселенню на більшу скалю. В Австралії бракує людських рук до праці і це є перешкодою до господарського розвитку континенту, — але брак капіталу не дозволяє здійснювати переселення людей до Австралії. В переселеній Европі, головно в Італії, треба видати багато грошей на безробітних і це спричинює великі податки, які не дозволяють на розвиток промислу. Коли вдасться спроба з переселенням кількох соток родин, тоді Комітет для переселення буде старатися, щоб інші країни, головним чином ЗДА, заінтересувалися справою переселення европейців, та в той спосіб спричинилися до господарського розвитку европейських країн і тих заморських країн, де замало людей до праці, напр. Австралії та країн Південної Америки.

„ЗДА" — СЕНСАЦІЯ В СТОЛИЦІ ЮГОСЛАВІЇ

Населення Білгороду, столиці Югославії, розхапує видаваний Міжнародною Пресовою Службою Державного Департаменту в сербсько-хорватській мові журнал „ЗДА" — Злучені Держави Америки. Ввесь наклад в кількості 27,000 примірників був розкуплений впродовж 48 годин.

ПЕРЕГОВОРИ В КОРЕЇ УЗАЛЕЖНЮЄТЬСЯ ВІД ВИСЛІДУ НАРАД В МОСКВІ

Токіо. — Після нової однотижневої перерви в Панмунджом відновлено вчора переговори аліянтських і комуністичних представників в справі перемир'я в Кореї, з малими виглядами на те, щоб можна було переломити існуючу вже від кількох місяців „мертву точку" суперечностей щодо виміни полонених, на якій і зупинилися розмови. Комуністи, як відомо, домагаються примусової репатріяції всіх полонених, тоді коли аліянти не відступають від принципу — щоб репатріяцією були охоплені тільки ті полонені, які самі собі того бажають. Тепер, у зв'язку з китайсько-совєтськими нарадами в Москві, висловлюється переконання, що від висліду тих нарад може залежати й дальша доля переговорів та загального розвитку в Кореї. В дипломатичних і військових колах передбачують такі три можливості дальшого розвитку в Кореї, — залежно від рішень в Москві: 1. Комуністи можуть рішити зірвати переговори в справі перемир'я й відновити в Кореї війну на повну скалю, подібно, як це вони зробили під час громадянської війни в Китаю в 1946 році. Участь китайських і совєтських військових представників в нарадах в Москві вказує на таку можливість; 2. Червоні політики в Москві можуть рішити, щоб переговори продовжувалися в безконечність та творили для них пропагандивне форум, — аж доки вони не будуть готові і рішені приступити до здійснення своїх плянів на завоювання світу; 3. У випадку, коли б Москва потребувала китайських „добровольців" на започаткування нової агресії, або не бачила дальших користей з війни в Кореї, вона могла б рішитися на евентуальний компроміс та успішне завершення переговорів в Панмунджом і на перемир'я в Кореї.

Аліянти збомбардували фабрику амуніції на манджурському кордоні

Сеул, Корея. — Командування аліянтської авіяції повідомило, що 14 аліянтських суперфортець Б-29 виконали вчорашньої ночі атаку на комуністичну фабрику амуніції в місцевості Наквон, віддаленій тільки на три милі від манджурського кордону на ріці Ялу. Цивільне населення тої місцевості було попереджене про цей налет, що закінчився повним розбиттям фабрики, яка продукувала денно приблизно 1,000 протитанкових гранат та около 5,000 ручних гранат.

Югославські олімпійські веслярі шукають азилю в Німеччині

Вісбаден, Німеччина. — Дружина складена з шістьох югославських веслярів, які були на Олімпіяді в Гельсінках, заявила урядові держави Гессен, що вона просить про право азилю в Німеччині, бо з політичних причин не бажають вертатися до батьківщини. Гессенський міністер внутрішніх справ переслав їхнє прохання до федерального міністра внутрішніх справ у Бонн. Югославські спортовці були на змаганнях у Німеччині. Вони скриваються у Франкфурті і Нюрнберґу аж до вирішення їхньої справи.

Присутні на похороні Авербаха б'ються з поліцією

Мюнхен, Німеччина. — Вибухли заворушення під час похорону Авербаха, який в суботу відобрав собі життя, — після того як його німецький суд засудив був до 30-місячного ув'язнення. Поліція старалася відобрати плякати з написом, що німці несправедливо засудили Авербаха. На одному транспаренті був напис: „Геть з судом нацистів, що подібний до суду над Драйфусом!" — Поліція розігнала присутніх на похороні, декількох затримала, а решті казала йти додому.

Вбивник дівчини в університеті признаний невідповідальним

Ню Йорк. — Вейард П. Пікес, 29-річний самозванчий науковець, що застрілив 14 липня бюрову робітницю в університеті Колумбія, Ейлін Фейґі, признаний небезпечним сновидою і тому буде переданий на притримання в стейтовім шпиталі для умово недужих в Бікон. Пікес був під обсервацію психіятрів у міськім шпиталі Белвю. Лікарі стверджують, що він не розуміє далекосяглости свого вчинку, не жалує того, що вбив неповинну 18-річну дівчину і повторяє, що він був обов'язаний її вбити „як вояк, що сповняє свій обов'язок для добра людства".

ПРОБЛЕМИ АЗІЇ Й ЕВРОПИ ПРЕДМЕТОМ НАРАД В МОСКВІ

ПРЕДСТАВНИКИ ЧЕРВОНОГО КИТАЮ И СОВЄТСЬКОГО СОЮЗУ ОБГОВОРЮЮТЬ ПОШИРЕННЯ І ЗАТІСНЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ СПІВПРАЦІ.

Москва. — В понеділок 18. серпня комуно-китайська делегація, зложена з 14 осіб та очолювана прем'єром і міністром закордонних справ Чоу Ен-лаєм, почала тут переговори з представниками уряду Совєтського Союзу, предметом яких є загальні проблеми Азії та Европи та поширення і затіснення політичної, військової і господарської співпраці між цими двома комуністичними великодержавами. Головні наради ведуться між китайським прем'єром та заступниками прем'єра Совєтського Союзу В. Молотовом і А. І. Мікояном та маршалом Булґаніном, тоді, коли інші комуно-китайські і совєтські представники обговорюють подробиці переданих їм справ. В дипломатичних колах вважають, що по порядку нарад в Москві будуть такі головні проблеми: 1. Корейська війна та можливості її дальшого розвитку — перемир'я, або поширення; 2. Загальні проблеми китайсько-совєтських відносин на Далекому Сході в світлі японського договору із західними державами та китайсько-совєтське становище до того договору і до Японії; 3. Положення в Південній Азії, можливості війни в тій частині світу та відношення Совєтів і Китаю до Індії; 4. Проблеми дальшого розвитку в Европі, можливості війни на европейському континенті та совєтсько-китайські відношення до Німеччини; 5. Поширення програми індустріялізації Китаю та совєтської господарської і технічної участи у виконанні тої програми; 6. Подробиці передачі Китаєві чанґчунської залізниці та Порт Артуру, що згідно з совєтсько-китайським договором з 1950 року повинно наступити вже в цьому році. В дипломатичних колах зокрема приділюється велику увагу здогадам, що предметом теперішніх совєтсько-китайських нарад є вже не тільки проблеми Азії, що їх покриває договір з 1950 року, але теж проблеми Европи та інших частин світу. Зокрема звертається увагу, що в нарадах беруть участь численні представники збройних сил обидвох країн. Представник державного департаменту у Вашинґтоні заявив, що американський уряд з великою увагою слідкує за розмовами в Москві, хоча не вважає їх за ніщо надзвичайного, як радше за „звичайну рутину". Натомість національно-китайські представники на Формозі вважають, що теперішні розмови в Москві можуть бути безпосередньою підготовкою до нової комуністичної аґресії.

Туреччина буде осідком командування південно-европейських аліянтських сил

Париж, Франція. — Головна квартира збройних сил Північно-Атлантійського Пакту повідомила, що турецьке місто Смирну (Ізмір) обрано на осідок головного командування аліянтських сухопутних збройних сил в Південній Европі. Командантом цієї південно-европейської аліянтської головної квартири буде американський генерал Вілярд Ваймен, з турецькими і грецькими старшинами в його штабі. В дальшому плянується приміщення в тому районі теж відповідних тактичних з'єднань аліянтської авіяції. Смирну обрано за головну квартиру для південно-европейського командування на рекомендацію адмірала Керні, головного команданта всіх аліянтських збройних сил в Південній Европі, як теж в порозумінні з грецьким і турецьким генеральними штабами.

Заповіджено воєнні вправи аліянтської фльоти на скандинавських водах

Париж, Франція. — Головне командування аліянтських збройних сил в Европі заповіло на другу половину вересня великі воєнні вправи аліянтської фльоти на скандинавських водах. В маневрах, завданням яких буде відбити совєтський „напад" на Скандинавію, візьмуть участь воєнні кораблі Злучених Держав, Канади, Британії, Норвегії і Данії. Негайно після цього повідомлення комуністична преса почала свою терористичну кампанію проти тих маневрів, залякуючи населення скандинавських країн, що це „провокація" Совєтського Союзу. З аліянтського боку повідомлено, що маневри відбудуться, не зважаючи на комуністичні залякування та совєтські застереження. В маневрах візьмуть участь комбінована фльота, зложена з чотирьох американських, чотирьох британських і одного канадійського літаконосця, як теж численних крейсерів, винищувачів та інших воєнних кораблів.

ВИРОК СМЕРТИ ЗА БУНТ В ЄГИПЕТСЬКІЙ ФАБРИЦІ

Каїро, Єгипет. — Спеціяльний військовий трибунал, створений для розгляду справи провідників недавнього бунту в текстильній фабриці біля Александрії, під час якого згинуло 5 осіб та заподіяно великі матеріяльні шкоди, виніс вчора перший вирок смерти на одного з провідників бунту, 24-літнього Мустафи Хаміса. Його повісять. Негайно після бунту єгипетський уряд проголосив, що того роду виступи в теперішній політичній кризі країни вважатиметься державною зрадою і відповідно каратиметься. Перший вирок смерти на одного з провідників бунту проголошено в присутности кількох тисяч робітників. Інші провідники бунту ще очікують свого суду і засуду. Вироку смерти ще не виконано. Тимчасом фабрика, в якій був вибух бунт та в якій працювало 10,000 робітників, вже частинно відновила продукцію. У зв'язку з бунтом у фабриці та на підставі обвинувачень одного із заарештованих, вчора додатково заарештовано ще Амена Ґафера Афіфі, 32-літнього сина д-ра Ґафеза Афіфі, колишнього шефа королівського кабінету тепер абдикованого короля Фарука.

Мустафа Хаміс

СВОБОДА — SVOBODA
Український щоденник — UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage privided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ОДИНИЦЯ І ГРОМАДА

Українці, як і кожна нація, мають багато добрих прикмет, але й чимало негативних. До цих останніх треба зарахувати головно український нахил до скрайностей та екстрем. В нашому особистому і громадському житті ми аж надто часто керуємось хвилевими імпульсами, поспішаємо в оцінці положення та рішеннях, не відрізняємо того, що нам здається, від того, що насправді є, та робимо скоки то в одну то в другу скрайність, не завжди потрапляючи вдержати так потрібну рівновагу. Символіка солом'яного вогню, що швидко спалахає і швидко гасне, вже багато разів виправдувалася в нашій історії та в нашому суспільному житті, рівночасно з проявами безприкладного завзяття і витривалости.

Не вільне від скрайностей і наше американсько-українське життя. Нахил до перебільшування і до перецінювання чергується то в один то в другий бік, великий ентузіязм і чорна зневіра, повна відданість громадським справам і повна байдужність огортають у нас напереміну занадто велику кількість людей і занадто часто чергуються, що створює некорисне хвилювання в нашому громадському житті.

На це можна б навести багато прикладів з нашого минулого, а ще більше з теперішнього. В минулому ці скрайності в нашій американсько-українській громаді були менше можливі, бо тоді були конкретніші цілі. Колись поодинокі наші громади ставили собі одну за одною конкретну і реальну мету: збудувати церкву і народний дім, та головно збирати постійно пожертви на найрізноманітніші місцеві і старокраєві цілі. Сьогодні перед нашою громадою цілі далеко дальші. З приїздом нової іміграції почались далекойдучі плянування, почали виникати нові концепції, благородні своїми цілями і наслідками, але для їх здійснення треба тимбільшого завзяття і витривалости та впертости. І тут найчастіше натрапляється на ці скрайності.

Ще недавно важко було зустріти новоприбулого громадянина, який не думав би — як кажуть — громадськими категоріями. Зачнете розмову і відразу сходите, як не на партії, то на всілякі проблеми нашого громадського життя, завжди на тому самому тлі визвольних змагань. Сьогодні, після відносно короткого часу, ситуація зміняється. Прислухуєтесь до розмов, чи самі розмовляєте, і спостерігаєте радикальний зворот в бік особистих справ: заробітку, дому, авта, ну й „ближніх своїх" із звичайною тенденцією „розставляти їх по кутах". На місце недавньої громадської скрайности, починає приходити скрайність виключно особистих справ та заінтересування.

Ми бачимо причини цього. Велика частина новоприбулих ще не має місцевої традиції, ще не має того твердого грунту громадської праці і досягнень на цьому терені, на якому можна б спинити свою думку та черпати заохоту й енергію до дальших змагань. Традиції Старого Краю поступово забуваються, або щонайменше віддалюються, переділені в додатку ще коротким і гірким періодом скитальщини, нових традицій немає, і у висліді приходить скрайність байдужности до громадських справ та до участи в громадському житті.

Це, звичайно, не відноситься до всіх новоприбулих. Навпаки, та частина з них, що від самого початку стала на твердому громадському грунті та включається в місцеве громадське життя чи почала творити його тривкі нові форми, сьогодні вже почувається цілком як вдома та знайшла собі відповідне місце як в приватному, так і громадському житті.

З цього можна зробити теж конкретний висновок. Велику кривду роблять не тільки громаді, але й собі особисто та своїм родинам ті громадяни, що попадають в „особисту скрайність" та перестають брати активну участь в громадському житті. Людина — це сотворіння соціяльне і навіть найбільші особисті успіхи і досягнення не зможуть заступити йому активного співжиття з цілою громадою. Вартість і значення людини виявляється тільки в громаді, через громаду і на тлі громади.

Передвиборча стратегія

Коли ген. Двайт Д. Айзенгасер, кандидат на президента з Республіканської партії, відмовився скористати з запрошення президента Трумана, щоб приїхати до Білого Дому на довірочну розмову в справі закордонної американської політики й міжнародного положення, негайно появилися голоси, що це ніщо інше, а пірвання дотеперішніх товариських зв'язків між обома державними мужами. Це теж значить, що республіканський кандидат не буде почуватися до дипломатичних чемностей у критиці дотеперішньої закордонної й іншої політики свого недавнього зверхника й тому це причиниться до оздоровлення міжпартійних відносин в Злучених Державах. Ніхто не буде підозрівати — кажуть критики — наче б між теперішньою адміністрацією й кандидатом конкуренційної партії на найвищий уряд країни, існували якісь таємні стосунки, про які загальна публіка не знає. Іншими словами це значить, що Айзенгавер забезпечив собі цілковито вільну руку у веденні передвиборчої кампанії. Це буде мати теж важливий вплив на дальше складання загальних плянів кампанії Республіканської партії перед осінніми виборами.

Заки цілковито усамостійнилися стосунки між дотеперішнім провідником Демократичної партії, тобто Труманом, і новим провідником конкуренційної партії, отже Айзенгавером, публіка була свідком наладнання стосунків між теперішнім і новим провідником правлячої, отже Демократичної партії. Це, — оскільки мова про вислід виборчої кампанії, може не менше важлива справа ніж повна незалежність республіканського кандидата від його колишнього зверхника. Тільки, що унезалеження ген. Айзенгавера можна було перевести без порівняння легше ніж скласти спільну програму передвиборчої праці нового провідника Демократичної партії, тобто губернатора Едлі Е. Стівенсона і його попередника през. Трумана.

Головні трудноші в цьому відношенні полягають у тому, що двадцятирічне виконування влади Демократичною партією мусіло позначитися деякими помилками як в закордонній так і у внутрішній політиці, надужиттями влади вищими й нижчими урядовцями; прогріхами, недотягненнями а то й занедбаннями обов'язків різних працівників, службовиків і відповідальних ставленників президента, а навіть кількакратними випадами самого Трумана, який саме тепер, залишаючи владу, не зрікається права чи обов'язку допомогти новому партійному провідникові вийти переможно в осінніх виборах. Довірочна нарада Стівенсона й його прибічників передвиборчої кампанії на обіді в Білому Домі, у приявності кабінетних урядовців і найближчих дорадників президента, мала на меті вирівняти ці трудноші і скласти виборчу стратегію внутрі Демократичної партії. З комунікату, проголошеного з нарад у Білому Домі, можна було довідатись, що губ. Стівенсон чується дуже вдячним для през. Трумана „за його оферту співпраці й під кожним оглядом і в кожнем ступні" і що през. Труман вважає зустріч зі Стівенсоном „за дуже задовільну із свого становища". Стівенсон сказав ще від себе, що президент готов робити те, „що ми його попросимо, щоб він зробив".

З цього, що вже проголошено з зустрічі Стівенсона в Білому Домі, можна зробити висновок, що през. Труман прийняв на себе другорядну ролю у веденні передвиборчої кампанії, а першоклясну залишає самому кандидатові. Це пізнати хоч би з того, що першу виборчу промову має виголосити в День Праці губ. Стівенсон в місті Дітройті в полудне, а другу, ввечорі того самого дня у Милвокі, президент Труман. Все те обраховане на те, щоб дати нагоду демократичному кандидатові проголосити свої засади, з якими мусить рахуватися уступаючий провідник партії, хоч він найбільше причинився для обрання Стівенсона кандидатом на свій теперішній уряд.

Стівенсон матиме свої труднощі в тому, що він не може відпекатися відповідальности за промахи як самої Демократичної партії, так і її теперішнього провідника, през. Трумана. Він не може одверто вийти з критикою помилок Трумана, але й не може хвалити його за те, в чому він помилився. Коли взяти до уваги бажання самого Стівенсона видвигнути якусь свою конструктивну, а може й реформаторську програму, то він має розгризти дуже твердий горіх.

Одначе відкинення всякого передвиборчого порозуміння між урядуючим президентом і республіканським кандидатом може довести до такого положення внутрі країни, що тільки безоглядна партійна солідарність може врятувати одну чи другу партію, а в такому випадку оба кандидати будуть мати облегчене завдання під час передвиборчої аґітації.

Дм. Соловей

Даймо науково опрацьоване видання матеріялів про Вінницю

Цілою низкою українських політично-громадських виступів у ЗДА справу масових розстрілів московсько-большевицькою владою людей у Вінниці тут активізовано. Цією справою зацікавилися деякі американські політичні діячі. Один, наприклад, з них — конґресмін Т. Шіген з Іллиной, в неділю 3 серпня на вічу, що його організував ДОБРУС (див. інформаційну статтю Степана Куропася під наголовком „Шікаґовська хроніка" в „Свободі" ч. 207 за 8. VIII. 1952, стор. 2), обіцяв у наступній сесії Конґресу домагатися, щоб урядові чинники ЗДА розглянули справу масових Вінницьких убивств, здійснених московсько-большевицькою владою, тим паче що, як він казав, „американська армія захопила великі німецькі архіви, фільми і різні обтяжуючі документи", які стосуються Вінницьких розкопок, і які зберігаються в Державному Департаменті.

Так само керівник ресорту зовнішніх справ ВО УНРади Степан Витвицький, прибувши до ЗДА, 10. січня ц. р., подав до ОН коротке меморандум у справі московсько-большевицького народовбивства на Україні, домагаючися (на підставі міжнароднього договору від 12. січня 1952 проти народовбивства) розглянути факти масового нищення людей на Україні і засудити винних. Отже, в разі розгляду цієї справи в комісії ОН, потрібно буде подати факти і незаперечні докази цього народовбивства. Зрозуміло, що в цьому випадкові потрібні будуть матеріяли й про масові Вінницькі жертви, як один з незаперечних фактів.

Чи приготовані ж ми до того, щоб дати чужим політичним чинникам, які захочуть докладніше ознайомитися з цією справою, добре опрацьований матеріял про Вінницю? — На жаль, ні!

Щоправда, досі на цю тему з'явилося у нас чимало статей і книжок, але у тому надрукованому є чимало хиб, які викликають, звичайно, різні сумніви і говорять не в нашу користь.

Якщо всі надруковані матеріяли однозгідно показують цифру одкопаних у Вінниці трупів рівну 9,432, то у всьому іншому всі вони тої однозгідности здебільшого не мають. Ось приклади без претенсії на вичерпність:

Усі українські публікації говорять лише про три дільниці, на яких були виявлені таємні могили жертв, а саме: про старий грушевий (чи овочевий) сад, про міський „Парк культури й відпочинку" і про „порожню" частину міського кладовища. Стаття ж Олега Чеха, надрукована в російському журналі „Народная Правда" (чч. 17-18/51), згадує ще й про четверту дільницю коло вокзалу, де було відкопано кілька могил з трупами буковинців, які були поскручувані дротом у „пакети" по 5-6 осіб та ще про іншу групу могил офіцерів, жертв „чистки" армії на Вінниччині під час процесу Тухачевського тощо.

Немає однозгідности між публікаціями й щодо кількости знайдених таємних могил на згаданих передніше трьох головних дільницях, на яких було переведено розкопки. Так, наприклад, Ів. Розгін пише („Вінниця" — „Нові Дні", Торонто, ч. 27, 1952), що в овочевому (грушевому) саду в 34 могилах було виявлено 5644 трупи. Але в книжці „Злочин Москви у Вінниці", в судово-медичному протоколі в п. І (стор. 23) сказано: „кількість могил, знайдених на дільниці овочевого саду, що належав НКВД, було 37". А в іншому місці цієї ж книжечки (стор. 21) розшифроване це ще й так:

16 могил уздовж західньої стіни колишнього плоту, 10 могил уздовж північної стіни, 7 могил уздовж східньої стіни, 4 могили окремо в північно-західньому кутку.

Додавши ці числа ми матимемо 37, проте в книжці на цій 21-ій сторінці цього підсумку немає, а подано загальну кількість могил тут — 38. Можна було б подумати, що ми маємо тут справу з не виправленою помилкою, але... Олег Чех також пише про 38 могил. У нього ми читаємо: „У 38 масових могилах, знайдених на території саду, було 5644 трупи" (стор. 29). А Ів. Хмельницький в книжці „В країні рабства і смерти" пише: „Ми, кілька українців, оглянувши терен великого (грушевого) саду, що мав понад 60 западених ям чотирикутної форми, 4 на 4 метри" (стор. 80). Отже, за Ів. Хмельницьким у старому грушевому саду було не 34 (як твердить Ів. Розгін) і не 37 чи 38 (як подає книжечка „Злочин Москви у Вінниці"), а „понад 60" могил. Щоправда, Ів. Хмельницький на стор. 91 подає текст судово-медичного протоколу, в якому говориться про 37 могил у грушевому саду, але не пробує пояснити причин розбіжности між цим числом (37) та своїм власним підрахунком їх в натурі („понад 60") і не каже, яке ж число треба вважати за вірне.

Переходимо тепер до другої дільниці. Про „Парк культури й відпочинку" Ів. Розгін пише, що там було розкопано 13 могил, а з них видобуто 1383 трупи. А в книжці „Злочин Москви у Вінниці" пишеться, що в цьому паркові було 24 могили. Там ми читаємо: „Зовсім інакше розміщені могили у міському паркові („Ккльтури й відпочинку" — Д. С.). З наказу НКВД могили викопані де тільки можна: під деревами й між ними. Коли б очевидці не повідомляли установи про ці глибокі братські могили, ніхто б про них і не довідався. Завдяки цьому під одною групою дерев знайдено 14 могил, під другою — 10" (стор. 23). Отож ,виходить, що їх було тут 24.

Такі самі непорозуміння і з розмірами могил. Як ми вже бачили Ів. Хмельницький про грушевий сад, наприклад, пише, що розмір могил там був 4 на 4 метри (стор. 80). А в книжці „Злочин Москви у Вінниці" пишеться: „Всі могили мали розмір наблизно 2 на 3 метри" (стор. 21). А Олег Чех про цей же сад пише, що могили були розмірами від 2,5 на 3 до 2,8 на 5 метрів. Взагалі Олег Чех для цього саду, як і для інших дільниць, подає цілу градацію розмірів, що більше, як видко, відповідає дійсності. Але й він не згадує, наприклад, про виявлення у Вінниці могил „траншейного типу". А про виявлення у Вінниці таких момил у формі літери „пе" (П) згадував, наприклад, один із свідків у „Свободі" (Див. статтю „Свідок Вінницьких розкопок", „Свобода" ч. 144 за 5. VI. 52).

Кількість викопаних голих жіночих трупів із незв'язаними руками також показана не однозгідно. Ів. Хмельницький (стор. 90) і „Злочин Москви у Вінниці" (стор 50) подають число 24, а Ів. Розгін та Олег Чех пишуть про 49 голих жіночих трупів.

Тексти судово - медичних протоколів, що їх подають Ів. Хмельницький (стор. 91-93 та 94-96) і „Злочин Москви у Вінниці" (стор. 23-27 та 27-30) мають різні редакції. Можливо, що це наслідок різних перекладів. Але, що це переклади і на якій мові був оригінал — ніде нічого не сказано. Крім того, деяку різницю в текстах (наприклад, розбіжність у числових показниках) не можна пояснити й виправдати різними перекладами, хіба що неохайністю та довільністю котрогось із перекладачів. Ось приклади: 1) „Злочин Москви у Вінниці" на стор. 27 подає: „Усі кулі, без винятку, олив'яні, без оболонок". А Ів. Хмельницький це ж саме місце протоколу на стор 94 подає так: „Усі кулі без винятку були олив'яні і без оболони" „Лонг Райль". А Олег Чех на стор. 30, не подаючи самого тексту протоколу, але, як видко, за ним пише: „Вистріли були зроблені патронами Long Riffle калібру 0,22" (5,6 мм)". 2) Ів. Хмельницький (стор. 91) у першому пункті протоколу подає: „В одній могилі разом з величезною кількістю одягу інших убитих знаходилося лише 18 трупів і в другій 74. У більшості могил пересічно знаходилося по 100-120 трупів, а в двох 250-270". Це ж саме місце протоколу „Злочин Москви у Вінниці" подає в такій редакції: „В одній могилі, крім одягу, знайдено лише 18 трупів, у другій — 74, в інших — від 100 до 130, а в двох було навіть 250-280" (стор. 23). Отож, не тільки інша редакція тексту, а й інші числові визначення.

Вражає і те, що під цими протоколами не позначено ані дат їхнього складання, ані не подано прізвищ тих, хто його складав і підписав.

Час розкопок у Вінниці або зовсім не датований (Ів.

(Закінчення на стор. 3-тій)

„НАЦІЯ — ВБИВНИК"

Під таким заголовком в нюйоркській російській газеті уміщено статтю, що інформує про виступ кардинала Спелмана на 35 Евхаристичнім Конгресі в Барсельоні. Виступ кардинала Спелмана відбувся ще 28 травня, проте автор статті вичікував спростовання, яке мало б, за його гадкою, вийти від Спелмана. Бо, інформуючи про конґрес, американські пресові аґенції згадали про заяву кардинала, що „існує вбивник-нація, яка зірвалась з припони й яка настирливо спокушує великі й малі народи своїми чудами". Хоч Спелман не назвав по імені цеї держави, але й часописи, й автор статті твердять, що він говорив про Росію. Автор статті твердить, що „заява Спелмана про „націю-вбивника", це неправильне й несправедливе ототожнення комуністичної диктаторської машинерії з російським народом". Тому саме російська газета пише про „націю-вбивника".

Автор статті твердить далі, що саме російський народ є найбільша жертва комуністичного режиму та що саме російський народ виявив найбільший спротив комунізмові. Як доказ цього, наводить автор „багаточисленні повстання, що довели у різних кінцях Росії та в самім її центрі до горожанських війн, що продовжувалися... кілька років".

Ми б дуже бажали почути арґумент, який переконав би нас, що кардинал Спелман висловився зле, якщо він взагалі таке сказав. Бо, безперечно, увесь народ вбивником не може бути й цей вислів, якщо його відносити до росіян, кривдить їх. Але в цьому винні самі росіяни й, зокрема, автор згадуваної статті. Його бо відповідь не тільки не розвалює твердження Спелмана, але підтверджує його.

Відповідаючи, автор, вживає наявної неправди й це, звичайно, обезцінює його думку. Так, наприклад він твердить, що „з початку 20 років, після коротких окраїнних війн, .. спротив диктатурі виявляла виключно російська нація". Якщо автор не знає про безконечні, що, дійсно тривали роками, повстання в Україні, на Кавказі та в інших неросійських країнах, то він не повинен взагалі полемізувати на теми СССР. А якщо ж він знає, а затаює правду, то це значить, що правда не по його боці.

У теперішній час за увесь російський народ, як і за інші народи з-поза залізної заслони, вільно говорити може лише еміґрація. І тому голос еміґрації являється в деякій мірі виявом переконання усього народу.

Якщо йде про російську еміґрацію, то вона, нехотячи, робить все, що тільки може, щоб утвердити переконання, що російський народ — вбивник. Неправда, перекручування історичних фактів й вибілювання цих фактів, лише обтяжують національне сумління росіян. За прикладами далеко ходити ніяк не доводиться.

Історія більшости підбитих Росією народів і держав, як Кавказу, Польщі, України й ін., наводить сотки доказів, що завойовання відбувалось далеко не гуманними засобами й що винищування населення, спалювання мешкань й грабунки були щоденне явище. Себто — що Росія, в своїй історії, часто дійсно була вбивником інших народів.

Багато часу минуло від тих подій. Багато кращих людей Росії опинилось на еміґрації і можуть тепер вільно висловитись про ці давні події, засудити їх та протягнути братську приязну руку народам, що колись постраждали від їхніх предків. Але цього немає. Навпаки, є незрозуміле й жорстоке вихвалювання ролі Росії, як носія найвищих ідеалів людства та переконування, що це інші народи кривдили Росію, а не вона їх.

Зрозуміло, що повстає загальне, насамперед у народів підкорених Росією, недовір'я до всякої Росії. Не тільки до сучасної з Сталіним, але і до майбутньої з „демократами" при владі. Бо, якщо тепер, нічим не обмежувані „демократи"-росіяни не можуть визнати помилок своєї нації і приректи розпочати нове життя в новій Росії, то що ж вони будуть чинити з слабими народами, коли дістануть владу?

Якщо тепер, знаючи про спротив хоч би тільки Української Повстанської Армії вони твердять, що „спротив диктатурі виявляла виключно російська нація", то яку безодню брехні розвинуть вони в своїй країні, де матимуть волю!

Немає сумніву, що вони продовжуватимуть криваву акцію своїх предків хоч і будуть протестували, коли об'єктивні спостерігачі назвуть їх вбивниками. (Л.П.).

Іван Смолій

БУДІВНИЧИЙ СОНЯШНОГО ПРОСПЕКТУ

(Оповідання)

(4)

Батько дякував за похвали, мати частувала квасним молоком, що його пив батько залюбки.

— А що з сином робите, пане Зубер? — Запитав нараз батько.

— Та... — мій батько не знав, що відповісти.

— Знаю, важко... — відповів за нього твій батько.

— А що б ти, сину, хотів вчити? — запитав він нараз мене.

— Техніку — відповів я без надуми.

— Інженером хочеш стати?

— Так, хочу будувати.

— О, батьківська жилка! То добре.

— І дуже люблю математику! — додав я.

— Дуже добре. Дуже добре. А мій Ромен саме цього не любить.

Вони балакали ще про всячину, про ліс, про сіножаті, про різну звірину. А на кінець твій батько сказав:

— Так, пане Зубер, готуйте панича в дорогу. Хай їде вчитися на інженера. Я вже вам допоможу. Та й моєму там буде веселіше.

Я опинився в столичній політехніці. Я вчився невтомно, з запалом. Твій батько часто відвідував нас у літню пору, він радів моїми успіхами в науці, радів, що допомагає доброму ділу.

— Нові часи тепер, — говорив він — нові часи. — Дехто не розуміє їх, засклеплюється в минулому. Але це нічого не поможе. Приходять основні зміни. Нічого вже не поможе походження, славний рід, треба мати нові вартості. Ось ми, пане Зубер, ніби різні, ніби велика різниця між нами, думають люди. То поміщик, то побережник. Але це пусте. Бо ось молодий Зубер і молодий Ольґер вже рівня собі. Обидва однакові студенти. А може Зубер і кращий, бо обдарований і пильний. Так, так. Все змінюється. Колись феодали захоплювали землю і володіли. Сьогодні ви, інженери, техніки, промисловці, захоплюєте міста, засоби виробництва і ви починаєте володіти. Тож, молодче, уявіть себе модерним лицарем у панцері знання. І здобувайте!

Цих кілька розмов викликало в мене небувалий порив. Вони й осмілювали мене мріяти про те, чого твій батько ніколи не сподівався і не ждав, мріяти про тебе. Я закінчив студії з відзначенням, почав ставити перші самостійні кроки. Наше знайомство міцнішало. Ми мали нагоду зустрічатися вільно, в товаристві Ромена, а то й на самоті. Наші взаємні почування були вже ясні, ми були влюблені одно в одного і мріяли, як мріють усі молоді й закохані.

Моя праця у підприємстві школила мене, дала малий капітал, але не лишила великого поля для вияву моїх можливостей. Я пішов на самостійну руку. Саме в тому місці, де сьогодні Соняшний Проспект. Мої перші спроби були важкі. Я вложив увесь капітал, затягнув довги. І застряг.

— Далеко заходимо в минуле, далеко — заговорив він по довшій павзі. Я хочу розказати тобі про все, щоб ти зрозуміла мене, щоб тінь найменша, яка лягла між нами, щезла.

Так ось по перших невдачах я приїхав тоді до батьківського дому у невеселому настрою. Я хотів зробити щось велике, бо тільки так я міг здобути тебе. Я мав багато плянів, ідей, я міг здійснювати їх. Бракувало тільки одного: гроша! І я з мелянхолією стверджував, що часи ніби змінилися, але все подавньому, як було споконвіку: вирішує маєтність, багатство.

Наша зустріч у тому часі була хвилююча, важка. Батько твій дізнався якось про наше відношення, він був затурбований цим, він охолов у відношенні до мене і беріг тебе, стежив. Ми зустрінулися крадькома, умовляючись перед тим довго. І новина, яку ти принесла, приголомшила мене зовсім. Ти розказала про заходи вашого далекого сусіда, пана Сальмона, його залицяння до тебе й пляни, про його багатство і вплив на батька. Ти розказувала про те все і недоговорювала. Ти ждала моєї відповіді. А я мовчав. Мене огортала глупа заздрість і безконечне почуття безсилля. Щось ніби ворожість зродилася навіть до тебе. Я запитав.

— А що ж ти на це?

Я був безсоромний і нетактовний у своєму запиті. Я зрозумів це вже в наступній хвилині, бо я знав прекрасно твої думки, твої щирі почування. Я став перепрошувати тебе. Ти мовчала вражено. Ми розійшлися безнадійно холодно.

Все рвалося в житті. Все. Я заметушився між знайомими, виїхав у місто, глянув на свої початі будівлі, охльостані негодою, опущені, і вернувся в батьківський дім.

Багато дечого можна передумати на самітній лісничівці, коли сльота наляже на ліси, повінь перерве шляхи. Я мріяв про тебе, як здобути свою царівну, потім тверезів і висміював себе, щоб у наступній хвилині попасти у розпач. Не здобуду я тебе ніколи. Твій батько не погодиться на те. Та й чим же я переконаю його, що я вартий його доні? Розкажу йому про свої фантастичні пляни Соняшних Проспектів?

Я став ненавидіти Сальмона. Палюче, глухе почуття, якого я не знав досі у відношенні до нікого, огортало мене щораз міцніше. Той мав гроші, майно. Він розкидав його розтратною рукою. Коли б мені з того хоч десяту долю мати.

Сальмон часто бродив на полюванні по лісах твого батька з своїми приятелями. Декілька разів вони зупинялися на нашій лісничівці. Він довідався про наші зустрічі, про мої почування до тебе, тому мабуть бажав побачити мене. Пригадую собі, як раз причвалали з тічнею собак перед лісничівку. Я сидів на горішньому бальконі з книжкою в руці. Вони гукали на батька, чи не пішов би з ними, а батько відказувався, бо лежав хворий.

— Гей, а то хто? — вказав на мене Сальмон.

— То мій син.

— Так може його пішлеш. Парняга здоровий — говорив він, хльоскаючи шпіцрутою по кінських боках. А його слова шмагали мене по обличчі і воно наче вкривалося червоними пругами. Я готов був вигукнути якусь зневагу, але стримався, почувши голос.

— Оце вигадали! Краще привітайтеся та познайомтеся. То пан інженер Зубер.

Говорив пан Яків, ваш частий гість, твій тодішній повірник, поміщик з Селища. Я декілька разів під час побуту у вас говорив з ним, ми вже були знайомі, ,навіть приятелі, хоч я не знав ще тоді причини цього ненадійного приятелювання.

— Пан інженер Зубер — повторив Сальмон, ніби допитуючися, а в його мові чувся глум.

— Так, так. Окраса столичної політехніки, багатонадійний підприємець. А так приватно феноменальний шахіст, перед яким варто склонити голову.

— О, я не знав, що такі скарби криються серед лісу. Пробачте, пані інженере — склонив іронічно голову пан Сальмон. — Не знали, не чували. А коли то правда, то може з нами на полювання...

Цю першу зустріч з Сальмоном бачу ще й сьогодні в найменших подробицях. За нею прийшли чергові, щораз бурхливіші,

ПРО ПРЕЗИДЕНТІВ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

Четвертого листопада буде обрано нового президента Злучених Держав; це буде тридцять третій президент, хоч називатиметься він тридцять четвертим, бо Гровер Клевеланд був президентом двічі, але з перервою під час президентування Бенджамина Гарісона. Всі інші президенти, що їх обрали двічі, відбували свою службу без перерви.

Інавгурація президента відбудеться в Вашингтоні 20 січня. До обрання Френкліна Рузвелта інавгурація завжди відбувалась 4 березня, але Рузвелт вважав, що нова адміністрація мусить приступити до роботи якнайшвидше після виборів. Перший президент Злуч. Держав Джордж Вашингтон був інавгурований в Ню Йорку 30 квітня 1789 року, бо тоді треба було більше часу на організацію і на дорогу Вашингтона з Вірджінії до Ню Йорку. Дві дальші інавгурації відбулись у Филаделфії. Президент Томас Джеферсон був першим президентом інавгурованим у Вашингтоні.

Президента обирається на чотири або, найбільше, на два чотирирічні періоди. Пункт 22-й додатку до Конституції, прийнятий 1951 р., обмежує термін урядування президентів до двох чотирирічних термінів. До Френкліна Рузвелта ніхто не був обраний на термін більший, ніж чотири роки, хоч тоді не було формального обмеження. Але після того, як Джордж Вашингтон відійшов після двох термінів урядування, це стало традицією, що президент не повинен урядувати більше, ніж два терміни. Коли Френкліна Рузвелта було обрано на четвертий термін, Републиканський Конгрес у 1947 р. запропонував обмежити законом час урядування президента.

Якщо президент не дослужує свого терміну — через смерть, хворобу, відмову, або з якоїсь іншої причини — його заступає віце-президент, або інші урядовці в такому порядку: спікер Палати Представників, президент Сенату, секретар Стейту, секретар фінансів, секретар оборони, генеральний прокурор і т. д. Протягом 163 років наслідування ніколи не йшло далі віце-президента.

Під час свого урядування президент звичайно живе в Білому Домі, офіційній резиденції президентів з 1800 року. Місце для Білого Дому було вибрано Джорджем Вашінгтоном і майором Л'Енфантом, коли вони плянували майбутню столицю ще в році 1791-му. Будинок було закладено в 1792 р. Першим президентом, що жив у Білому Домі, був Джан Адамс. Раніше резиденція президентів не називалася Білим Домом. Тільки після того, як він був спалений британцями в 1814 році під час війни з Англією, й був помальований на біло, щоб заховати пошкодження, він дістав цю назву. Недавно за постановою Конгресу було приділено шість мільйонів долярів на реконструкцію стоп'ятидесятилітньої будівлі, і ремонтування його було скінчено цього року.

Президент дістає платні сто тисяч долярів на рік, плюс п'ятдесять тисяч вільних від податків на витрати і плюс ще сорок тисяч на роз'їзди та на офіційні прийняття. Джордж Вашингтон діставав 25,000 долярів на рік. Року 1873-го платня президента була збільшена до 50,000 долярів, для Ф. Рузвелта року 1908 вона становила 75,000, а 1950 року вона дійшла до теперішніх розмірів.

Президенти обирались з різних шарів населення, але, зрозуміло, переважали правники. Вісімнадцять з тридцяти двох президентів було правники, шестеро військових, три вчителі, два кравці, один літератор, один інженер і один комерсант.

Ікер

ОДНА НІЧ НА КОЛЕСАХ

(З подорожнього блокноту).

Хай мені пробачить щановний Іван Іванович, що я його „розконспірую", але, при цій нагоді, хочу довести до його відома, що він декого переляка своїм нарисом „Волиняки з Ню Йорку в Торонто", в ч. 163-му „Свободи"...

Особливо затривожив деяких аматорів заграничних мандрів такий абзац із його нарису:

„...Зате над мандрівниками нависла інша загроза — розбитись (!) на примхливих закрутах змістих автострад. Автобусова фірма дала лише одного шофера і цей юнак водій керував безмірно всю ніч, намагаючись заснути над рулем..."

— Гарна історія! — сказала мені, прочитавши це, одна знайома пані (яка вже була наважилась їхати з нами). — Якщо і ви дістанете такого „водія", що буде спати на „змістих автострадах", то я воліла б не бачити Ніагари!

Не знаю, з якою фірмою були в контакті дорогі волиняки, але на славу 457 Відділу Українського Народного Союзу та його невтомного організатора, інж. Олекси Литвиненка, треба сказати, що керівництво нашої прогульки знайшло солідну фірму, що приспала нам теж одного, але зате доброго шофера, не якогось там молодика, а поважного, лисого дядька, який возив нас впевнено, по-господарськи, зробив з нами за три доби коло 1,000 миль дороги та всіх щасливо, в цілості і задоволених притранспортував на „вихідну базу".

Ця вихідна база знаходилась під домівкою Літературно-Мистецького Клюбу, при 149 Секенд Евню. В традиційно-клюбову п'ятницю, 1. серпня вечері, долішня заля Клюбу, коридор, сходи та хідник перед домівкою заповнилися гомінкою юрбою прогульковців і їхніх кревняків та знайомих, що прийшли проводити нас „в далеку дорогу". Два „чартерованих" автобуси забирали разом 82 особи на тридневну прогульку до Ніагари й Торонто. Але частина учасників (ці, що мусіли йти в понеділок до праці) верталася додому день скоріше.

Ця прогулька волиняків мала етнічно-племінний характер, то наша була наскрізь „соборницька". Їхали „нові" й „старі" емігранти, „східні", „західні", „центральні" та інші буковинці. Знаний зі своєї дріб'язковості й нахилу до систематизування інж. Литвиненко обчислив, що більшість учасників були членами УНСоюзу, а з тієї більшости — більшість належали до нашого, рухливого, 457-го Відділу. Я ж зі свого боку стверджую, що прогулька мала не тільки „асекураційне" обличчя, але й літературно-мистецьке. Самих „асів" із Правління Клюбу я нарахував аж чотири особи: пані Людмила Іваненко, Йосип Гірняк, інж. Литвиненко і проф. Паливода. Взяли теж помітну участь наші члени - прихильники і дуже симпатичні прихильниці.

Всіх учасників поділив наш провідник на менші, „нічлігові" групи, т. зн. хто з ким „спрягався" брати кімнату в готелю. Я належав до „тройки": Гірняк - Понеділок - Керницький. Та в останній хвилині Понеділок „схрупив". Ми вже сиділи в автобусі, коли прибіг задиханий Микола і майже зі сльозами в очах вибачався, що не може дотримати нам компанію, бо до нього приїхав на відвідини новоприбувший з Европи проф. Шерех. На Миколове місце моментально знайшовся заступник з тих, що прийшли нас проводити, а щоб переблагати вірних друзів (значить Йосифа Йосиповича і мене) за мимовільну зраду — Микола дав нам на дорогу хорошу пам'ятку так, що ми оба весь час дуже тепло його згадували — поки „пам'ятка" не опорожнилась.

В автобусі панував такий внутрішній режим: напереді розумівся, їхав штаб — отже шофер, чи там водій, як пише Іван Іванович, — ззаду за ним, сидів інж. Гузар з великою мапою, але не з „мапою" в лапках, а справжньою. Поруч примостився головний „бос" і провідник інж. Литвиненко, з течкою на колінах, з якої раз-у-раз виходили на світ все нові „універсали", або, як він сам казав, денні і нічні прикази, під якими ми потім розписувались. За всю дорогу я нарахував п'ять, або й шість „обіжників".

Середину автобусу займали статечніші громадяни і люди сімейні. А вже цілий „бек" був суцільно окупований молодняком обох полів, при чому цей, „кращий пол", треба з гордістю признатися, був у нас багато краще заступлений, як у другому автобусі! Частина молодих людей (сумівці, пластуни) поспішали на III. Зустріч України Америки і Канади в Норд Йорку к. Торонто. Взагалі ця партія пасажирів внесла в наш змоторизований ковчег багато життєрадости та безупинно гомоніла сміхом, жартами і невмовкаючими співами.

Прийнятим на всіх українських прогулянках порядком у нашому автобусі був сумлінно вичерпаний весь пісенний репертуар, почавши з любовно-побутових пісень, а повстанських і дивізійних закінчивши. Вирізнялися милі голоси двох, не знаю чи мілих сестричок Д. і якийсь стихійний тенор, що послідовно тягнув пів-тонами як в Америці, так і потім на канадійській території. Співали наші хористи всі „строфки" кожної пісні, не поминаючи жодної. Концерт, звичайно, починався піснею „Човен хитається серед води" — мабуть нав'язуючи до колихання автобуса.

Коротка історія цього „нічного рейду": ми вирушили з Ню Йорку з традиційним запізненням в год. 9.40. Проминувшись попід Тунель Лінкольна, автобус в'їхав до сусідньої „держави" Ню Джерзі і подався на північний захід. Тоді-то над нашими головами появився зловіщий капелюх, а від штабу прийшло гасло — зробити „колекту на шофера!

— Ну, тепер наш драйвер був би С. В., як би нас порозбивав, — сказав один прогульковець, коли наповнений капелюх помандрував назад до штабу.

Тимчасом за нашими плечима щезли останні світла Мангатану і на світ почав спускатися сумерк літнього вечора. На погідному небі замигтіли зірки, яким тут, на землі, робили конкуренцію вже мабуть посліднього літа бригади святоіванських світляків. Через вікна повіяло приємним холодом ночі, а монотонний шум мотору заглушило ляцання цвіркунів на придорожніх шкарпах.

Розуміється — від того зараз розжемчужились ліричні, українські душі, а коли під першим-стрічним мостом блиснуло тихе плесо річки, на заді автобуса спонтанно затягнули „Човен хитається" і почався концерт, що тривав уже до півночі. З тим, що декто з старших співаків робив малу перерву, щоб додати до голосу „каляфонії", чи взагалі скріпити організм підручними харчеприпасами. Миналося багато соди, „джінджерела" та інших „джусів", а коробки по цих напитках, вилітаючи через вікна, значили слід нашої мандрівки.

Коло 12-тої години ночі, коли ми вже в'їздили на територію Пенсилвенії, в автобусі затихло: зморені прогульковці лаштувались на нічний відпочинок. Люди прибрали найдивачніші пози, в непривідний спосіб викрутивши руки й ноги, намагаючись бодай трохи пристосувати до лежачої позиції сидяче тіло... Був це, звичайно, даремний труд, бо вузьке сидження на дві особи не давало широких можливостей. Коло мене дехто куняв, дехто прикидався, що спить, а дехто, просто, мучився і вовтузився аж до ранку. Не знаю, як собі радило молоде покоління, там, на „беку", та гадаю, що там було все О. К., бо наш провідник частенько чвиничкував туди офіційним кроком на контролю.

В кожному разі всі перебули ніч щасливо і бадьоро зустріли наступний день прогулянки, суботу, 2. серпня. Навіть наш мізинчик, 6-літній Юрчик, по-геройськи переносив усі невигоди подорожі, а до Ніагари приїхав у такій знаменитій кондиції, що зараз таки, під готелем, пробував боксуватися з дир. Гірняком!

В часі дороги штаб заряджав три, або й, може, чотири зупинки. Такі затримки в дорозі мають свої світла і тіні... Звичайно тоді прогульковці в поспіху та гарячково шукають — або ресторану, або іншої установи... Під цим оглядом поїзд є значно вигіднішим, бо „все" з вами іде, а коли подорожуєте автобусом, то того „всього" мусите шукати. Але такі дрібні прикрощі не є проблемою для американських українців скитальського походження. Бо ж ми переїхали в такий циганський спосіб Східню, Центральну і половину Західної Европи...

До Ніагари, а, точніше, до Наягра Фолс, ми прибули в год. 11-тій передполуднем, зробивши за 13 годин 400 миль дороги.

Та про „чуда Ніягари" колись, іншим разом.

ЗАКІНЧЕННЯ ПЕРЕСЕЛЕННЯ

Після закінчення переселення ДП Злучений Український Американський Допомоговий Комітет видав звиш 1,000 так званих „З ц" ашурансів для осіб, які перебували в Бельгії, Франції, Англії, Ірані, Індії та других країнах.

Ці родини чи особи не мають ніяких знайомих у ЗДА, і тому ними вповні займається ЗУАДКомітет. Мало-по-малу багато з цих людей одержують візи, і вже дня 21-го ц. м. прийдуть до Ню Йорку кораблем „Анна Сален" слідуючі особи:

Ярошенко Микола, Анна, Євген, Володимир, Віра; Ясинський Михайло; Куцинда Михайло, Ольга, Стефан, Бернада, Анна; Матвійчук Федір, Євдокія, Василь; Настич Іван, Ніна; Шевчук Стефан, Марія, Анна, Йосип.

Подаючи цю листу до відома українському загалові, ЗУАДКомітет повідомляє наше громадянство, що ці новоприбулі приїздять не тільки на ашуранси ЗУАДКомітету, але теж при його фінансовій допомозі — бо як відомо тепер — імігрант покриває усі кошти переїзду, себ-то понад $200.00 на особу. Коли давніш ЗУАДКомітет переселював одну особу за суму $12.00 пересічно на одну особу, то тепер переселення однієї особи буде коштувати приблизно $220.00, або двадцять разів більше.

Тому прохаємо всіх щирих українців, які бажають допомогти в переселенні і гуманітарній допомоговій праці ЗУАДКомітету, стали його членами — внести свій членський внесок та скласти пожертви.

Всі пожертви слати на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. BOX 1661, PHILA. 5, PA
Злучений Український Американський Допомоговий Комітет у Филаделфії.

ШІКАГО ГОТУЄТЬСЯ ДО УКРАЇНСЬКОГО ДНЯ

В часі між двома світовими війнами Шікаго було відоме тим, що тут відбувалися масові українські маніфестації, протестаційні віча, акції на піддержання визвольної боротьби в Краю тощо.

По другій світовій війні характер українських імпрез до деякої міри змінився. Але давні невтомні діячі українського Шікаго привертають до минулого, нав'язують до нього й змагають до поновної активности усього українського громадянства у відношенні до визвольної боротьби України.

Оце перед півроком Окружний Комітет Відділів УНСоюзу, на чолі з інж. Степаном Куропасем, заініціював влаштування „Українського Дня", що відбудеться в неділю, 24 серпня 1952, в Ривервю. Українське громадянство привітало ініціятиву УНСоюзу з захопленням і створило Громадський Комітет для влаштування „Українського Дня", що до нього ввійшли усі українсько-американські національні організації міста Шікаго. Комітет складається з біля 60 осіб, визначних громадян Шікага, а в ньому заступлені усі важливіші організації. Комітет очолює Президія в складі: адв. Роман І. Смук, голова, пп. інж. Степан Куропась і Іван Дужанський — містоголови, д-р Петро Стерчо, секретар, і Анна Василовська, скарбник. Крім того діє Екзекутива Комітету, що до неї входять представники організацій. Але основний тягар підготовчої праці несуть ділові комісії, а саме: програмова, організаційно-імпрезова, фінансова, господарська, пресово-інформаційна, резолюційна та бенкетова. Всі комісії працюють від кількох тижнів над якнайкращою підготовою „Українського Дня".

Так ініціятори, як і Комітет „Українського Дня", висунули такі цілі „Українського Дня": політичні, внутрішньо-консолідаційні, зовнішньо-пропагандивні, фінансові й розривкові.

У працях комітету всі зусилля скеровані на те, щоб намічені цілі якнайповніше зреалізувати. Тому передбачені політичні промови сенатора Еврета М. Дирксена, конгресмена Тимотея Т. Шігена, республ. кандидата на конгресмена Роберта Р. Сігріста і ін. — Якщо йдеться про участь представників американського політичного життя, то це перший раз в Шікаго на українській імпрезі промовлятимуть такі визначні політики і у такій скількості одночасно. Губернатор стейту Іллиной і демократичний кандидат на президента, Едлі Стівенсон, ані посадник міста, Кенеллі, ще не дали відповіді на запрошення. Однак саме в ході полагодження в Міській Раді справа проголошення мейором Шікага неділю 24 серпня „Українським Днем".

З українських визначних гостей Шікаго вітатиме в себе урядуючого містоголову УКК і Головного Предсідника У. Н. Союзу, п. Дмитра Галичина, та правного референта УКК, адвоката Михайла Пізнака.

Маючи таких визначних промовців, „Український День" в Шікаго під політичним оглядом напевно осягне свої цілі. Резолюційна Комісія працює над резолюціями, що їх вістря буде скероване насамперед проти московсько - большевицького народовбивства в Україні, проти московського імперіялізму всіх забарвлень і за відновлення суверенних держав усіх поневолених Москвою народів.

Українська політична маніфестація повинна вказати американському урядові і громадянству на ту небезпеку, що її несе червоний Кремль на багнетах своїх орд.

Тому українське громадянство міста Шікаго повинно взяти якнайчисельнішу участь в „Українському Дні". Заманіфестуймо свою єдність і політичну силу!

П. С.

Даймо науково опрацьоване видання матеріялів про Вінницю

(Закінчення зі стор 2-ої)

Хмельницький, „Злочин Москви у Вінниці"), або датується по різному. П. Павлович („Овид" ч. 5 за 1950) датує розкопки часом 24. V. — 3. X. 1943. Сенатор же Лімен, за матеріялами проф. Л. Добрянського, датував у своєму виступі часом 25. V. — 28. X. 1943 (див. „Український Прометей" ч. 15 за 1952, стор 1). А „Свобода" (див. ч. 142 за 3. VI 1952 в передовій статті під наголовком „Вінниця") датує розкопки 24. VI. — 25. IX. 1943. І т. д.

Що ж робити?

Зрозуміло, що така „каша" у публікаціях такого важливого документального матеріялу є річчю неприпустимою і шкідливою. На жаль, мусимо підкреслити, ані політичні, ані громадські, ані наукові українські організації ще й досі не спромоглися створити наукової комісії з істориків, правників та фахівців судової медицини, яка пильно зібрала б, звела б докупи усі виявлені друковані й недруковані матеріяли й відомості так здобуті на місці розкопок у Вінниці, як і подані свідками вже тут, на еміграції. Ця комісія мусила б критично переглянути, перевірити й обробити все це, устійнити дати, числові показники, розміри, тощо й виготовити повне наукове видання матеріялів про Вінницьку трагедію. А таке авторитетне, науково опрацьоване видання матеріялів конче потрібне вже тепер для подання на розгляд американським і міжнародним політичним чинникам. Воно матиме величезне незаперечне документальне політично-національне і історично-наукове значення і в майбутньому. Воно мусить бути гідним пам'ятником нещасливим жертвам московсько-большевицького терору у Вінниці. Підготування та надрукування збірника цих матеріялів українською та англійською мовами — це один з найважливіших обов'язків організованого громадянства на еміграції, що його воно мусить виконати. І в першу чергу подбати про це мусять: Представництво УНРади у ЗДА, УККА, УВАН і НТШ. Зробити це треба негайно!

Зокрема українські наукові сили (і в першу чергу ті, що мають будьякі стипендії чи платні посади, які уможливлюють їм проведення наукової праці) мусять відкласти набік свої „археологічні" теми, які вільно можуть бути без ніякої шкоди розроблені пізніше, і в першу чергу взятися за критичне зведення й опрацювання тих матеріялів взагалі, що мають велике політично-національне значення в даний момент.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тимсамим і співласниками 13-ти мільйонового майна організації!

Цікава історія сіямських братів

Часто чуємо слова „сіямські брати", але, може, не всі знаємо, що вони дійсно жили, і що в стейті Північна Каролайна, та що вони залишили 22 дітей, а їхні потомки розсіяні по всіх стейтах ЗДА, та творять величезну родину, що складається принаймні з тисячки їхніх унуків, правнуків і пра-правнуків. Вони самі померли 1874 року, а їхня одна дитина померла що тільки минулого року. Історію цих сіямських братів пригадує Арчі Робертсон у тижневику „Лайф". Робертсон після того, як останньої війни був у Сіямі та бачив тамошнє життя і тому зацікавився долею братів Чанґа-Енґа, які пооїздили з Сіяму, побували в багатьох краях Европи і в Америці, та вкінці поселилися на фармах в Північній Кароляйні, поженилися, доробилися майна та стали прабатьками великої родини Бункерів (таке прізвище прийняли вони в ЗДА), що й досі в великому числі живе в тому самому південному стейті.

Ці сіямські брати Чанґ-Енґ народилися на початку девятнадцятого віку в Сіямі. Там вони зросли, проживали біля води й, купаючись, могли скоординувати свої рухи, що їм пізніше дуже придалося при їхній праці на фармі чи при вирубі ліси. Як вони мали 14 років, новий сіямський король хотів їх бачити і казав привезти їх на свій двір. Там їх побачили чужинці, і так сіямські брати розпочали свою мандрівку по світі. Їх показували за гроші людям, і добре при тому заробляли. Брати були зрослі грудною кісткою і їх неможливо було розділити, без загрози для їхнього життя.

Так отже 1824 року розпочалося нове життя сіямських близнюків. Під час виступів один филадельфієць стиснув Чанґові сильно руку, і той його вдарив за те. Суд не міг засудити до тюрми Чанґа, бо мусів би був ув'язнити і Енґа, на що не мав жодного права. Коли вони подружилися, то їхнє подружжя хотів дехто уважати двоєженством. Вони одружилися з фермерськими дочками - сестрами Сарою і Аделяйдою Ятес. Ще раніше, в Лондоні, одна дівчина хотіла була виходити заміж за Чанґа, але суд на це не згодився.

Після одруження вони мали два доми, що були на милі віддалені від себе. Половину тижня вони жили в одної жінки, а другу половину в другої. Цього розкладу днів вони пильно придержувалися, і навіть під час непогоди точно переїздили возом до чергового дому. На загал, жили в згоді і терпеливо зносили забаганки один одного. Один з них любив грати в шахи і шашки, а другий хотів спати, але Енґ не протестував, коли Чанґ грав з другим, або з жінкою в шахи. Зі собою не любили грати, бо казали, що така гра подібна до тої гри, якою бавиться ліва рука з правою.

Любили вони їсти водні мельони, які навчилися їсти ще в Сіямі. Вони радо приймали гостей, але не любили, коли люди приходили, щоб дивитися на них, як на вибрики природи. Пізніше виступали публічно в цирках, але тільки на те, щоб заробити гроші на операцію, яка б їх розлучила. Ще й досі люди розповідають у Півн. Кароляйні, що ці сіямські брати винайшли нову методу, як зрубувати дерева. Вони одночасно вдаряли сокирами в дерево і підтинали його з обох боків. Подібно їхнє каліцтво помагало їм і при іншій праці.

Під час громадянської війни 1863 знищено їхні фарми і вони з жінками і дітьми поїхали на виступи до Европи. В Німеччині не дозволили на їхні виступи, бо казали, що їх вид зле впливає на вагітних жінки. Вернувшися до ЗДА, жили далі на своїх фармах і мріяли про операцію. Посварившися, довший час до себе не говорили, хоч спільно виконували всяку потрібну роботу.

Та 1874 року Чанґ захворів, його боліли легені. Енґ нарікав, що він не може довго лежати в ліжку. Але коли братові було гірше, він погодився з братом знову. Незабаром помер Чанґ. Прикликали лікаря, щоб хоч тепер зробив операцію, та заки це сталося, помер і Енґ. Останні його слова були: „Боже, змилосердися над моєю душею". Пізніше показалося, що операція була неможлива, бо їхні печінки було взаємно получені. Брати були побожні, і ще досі показують церкву, яку вони спільно помагали будувати і прикрашувати.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Вілемантик, Конн.

Українсько - лотиський концерт.

Старанням лотишського церковного комітету тут відбудеться концерт переможців італійського оперного конкурсу - тенора Всеволода Карагіоза й сопрана Гільди Гайланс. Концерт відбудеться у неділю 24 серпня о 6 годині вечора у приміщенні Тічерс Каледж (Валей Стріт, Вилимантик, Конн.). У програмі концерту арії та дуети з українських та італійських опер.

● РОЗШУКИ ●

Анна БОГАЧ з с. Ніща, пов. Зборів, Галичина, ПОШУКУЄ свого брата Михайла ПУПКУ, який до 1945 року писав з Австрії. Хто знав би про теперішнє місце його перебування, або він сам, прошу зголоситися на адресу:

Полудневo-американські часописи прошу передрукувати.

IWAN BOHACZ
918 Watson S. W.
Grand Rapids, Mich. U. S. A.

Пошукую тіточного брата **СЕМКА ЯКИМОВИЧ** з с. Турє, пов. Радехів. Має перебувати коло Монтреалу в Канаді. Хто знав би, або він сам, прошу зголоситись на мою адресу:

ANTHONY KOSTIW
2205 Washington Avenue,
Northampton, Pa., U.S.A.

ІРКУ КОРОЛЮК з Девятник, мою братаницю, замешкалу в Ню Йорку прошу відозватись на адресу:

МИРОСЛАВ КОРОЛЮК
2250 W. Cortez Street
Chicago 22, Illinois.

АНАСТАСІЯ ДАЦИК, недавно прибула до Дітройт, шукає вуйка **Михайла Коваля** з села Бутинне, пов. Жовква, Галичина. Просить відгукнутись на адресу: ANASTASIA DACYK, c/o Doctor's Hospital, 5815 — 2nd Ave., Detroit, Mich.

Пошукую односельчан з села Жуків, повіт Золочів.

Моя адреса:
ЙОСИФ ТКАЧИШИН
All Souls Hospital,
Morristown, N. J.

Шукаю свою тітку **КСЕНЬКУ ЛИТВИН,** її чоловіка Юрка і дітей з села Закомара, пов. Золочів. Виїхали до Америки перед першою війною. Зголоситись: EVA ROMANIUK, 62 Van Winkle Avenue, Passaic, N. J.

Пошукую композитора п. **ХОМЕНКА.** Хто знає його адресу прошу сповістити на адресу:

SEMEN BUTOVSKY
210 Maplewood Avenue,
Ambridge, Pa.

Балтімор, Меріленд

Вшанування пам'яті Командарма Українських Армій.

Відділ Об'єднання б. Вояків Українців в Америці, разом з Відділом УККомітету та запрошеним українським громадянством, 19-го цього липня, вшанували пам'ять свого Командарма Жалібними Сходинами. У восьмій годині вечора, у Свято-Михайлівській українській Православній церкві отцем настоятелем Андрієм Іл'їнським була відслужена Панахида, а в годині 9-тій, залі тієї ж церкви відбулись Жалібні Сходини.

За президіяльним столом, українськими і американським прапорами та українським тризубом сцени, засіли сиві як голуби старшини-учасники Визвольних Змагань: Полковн. Володимир Герасименко, Павло Талан, майор Павло Колиновський, сотник Іван Тригубенко, Пан Радник Котик та представник УККомітету проф. Михайлишин. Сходини відкрив полковник Герасименко, зазначивши в коротких словах про традиційно-виховну важність таких сходин для всього українського загалу та про обов'язок старшого громадянства — не занедбувати байдужністю пошанування пам'яті наших провідників, яким і був бл. Пам'яті генерал Омелянович-Павленко. Після цього, до „інформаційного слова" про Чини Генерала в часи наших Визвольних Змагань, попросив Голову Відділу ОбВУА в Балтиморі Павла Талана. Лише тридцять хвилин часу забрало це слово-реферат, але прелеґент, як свідок багатьох Чинів Покійного Генерала під час Визвольних Змагань, змалював перед слухачами незабутні образи. Ось перед нами осінь 1919 року, коли то дві, об'єднані братні- Галицька й Наддніпрянська - Армії, бравурним наступом розгромлюють большевиків і 31-го незабутнього серпня торжественно входять до своєї Столиці Золотоверхого Києва. В цей же час, відтяжена нашим наступом від большевиків, московська біла армія ген. Денікина дійшла до Києва лівим берегом Дніпра. Наказ Гол. Отамана покійному ген. Омельяновичу-Павленкові порозумітися з москалями для спільних дій проти большевиків. Але це „порозуміння" скінчилося підступним та несподіваним нападом москаля на наші частини, роззброєння їх, а потім короткий, хаотичний бій і новий відступ...

А потім, ще одна — дві надлюдські напруги наших Армій у боротьбі, вже на три фронти, і нарешті — „Трикутник Смерти" — Любар!..

Здавалось — кінець! Армія обдерта, боса, голодна й без найменшої надії на яке-будь завтра. **Кінець!..** І ось тоді то приходить Командарм... Здавалось що кожний старшина, кожний козак серцем чув думки Командарма: „Ні, не кінець! Я поведу вас!.."

Так зродився невмірущої слави Зимовий Похід 1919-1920. років. Сто вісімдесят днів і ночей водить Командарм свою невелику армію в запіллі ворога!

Несчислимим числом нерівних, але переможних боїв вписує він прекрасні сторінки в нашу кріваву Історію! А коли приходить час закінчити той похід, Командарм, з подиву-гідним маневруванням приводить знов свою Армію на рідні Подільські Землі для поновного походу на Київ.

Та цей похід був уже з „союзною Польщею"... Наша Армія знов у Києві, але знов не надовго, бо „союзна Польща" на північному фронті не витримує большевицької навали й починає відворот. Цим приневолює й нашу Армію покинути свою Столицю...

★

Сповнений великого болю був намальований прелеґентом образ переходу Армії, а з нею й Командарма, за Збруч 22-го листопада 1920 року!

„На правому березі Збруча Командарм відразу завернув свого коня і завмер разом з ним, вдивляючись в осінню синяву подільських степів рідної Землі, яку він кілька мінут тому покинув та над якою рвались уже ворожі шрапнелі, — повторює прелеґент слова Полковника Ефремова, друковані в „Свободі".

Багато, — дуже багато треба б було ще розповісти про труди Командарма за весь час нашої еміґрації, але того всього не можна вмістити у коротенькім „Слові" Жалібних Сходин. Нашим обов'язком залишилось іще, на закінчення цього коротенького „Слова" про Командарма, зазначити, що, і Комбатанти в Німеччині, і наше теперішнє Об'єднання, — тобто ОБВУ, де тільки поселилось 3—5 душ його старшин чи козаків, це ідея Командарма; це Його виношена й розумно виплекана дитина! І ми, разом з нашим Командармом (хоч Він і відійшов від нас), віримо, що прийде час, коли під пошарпані ворожими кулями та шаблями, скріплені чистою й святою кров'ю нашого Вояцтва Прапори стануть всі вірні сини Соборної України, і доведуть їх з новою побідною Піснею перемоги до Київської Святої Софії та схилять їх перед Її Святинею, згідно з заповітом Командарма, возвістивши „Невгомонним гомоном дзвонів Вічну Волю" нашому многострадальному Народові! **П. Л.**

Хроніка українського життя

В КАНАДІ

ВИБОРИ В АЛБЕРТІ

В провінції Алберті відбулися вибори до провінціяльного парляменту. В них перемогла партія Соціяльного Кредиту, яка пануватиме вже п'яту каденцію в цій провінції. Немає ще повного обчислення голосів. З українців кандидували 17 осіб, досі вибрані три посли: М. Понич, П. Хаба і Н. Душинський. З інших округів висліди ще невідомі.

В ЕСПАНІЇ

МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ ТАНЦЮ В ЕСПАНІЇ

На острові Майорці відбувся Міжнародній Фестиваль танцю. Українська група здобула там визначне місце.

Все місцеве населення й приїжджі знали, що на суботу призначені головно українські танки. Вже о годині 12-ій дня, всі білети були викуплені. Година 22-га, заля, переповнена інтернаціональною публікою. Заповідач проголошує: „Українці, що не зважаючи на важкі обставини еміґрації, плекають і на чужині своє народнє мистецтво, повні туги за Рідним Краєм, виконають кілька народніх танків і перенесуть нас на хвилину в ту чудову країну Східньої Европи, що має ім'я — Україна" Публіка нагородила бурхливими оплесками.

Міжнароднє жюрі відзначило виступи української групи нотою: „Мерітус" — найвищий ступінь в другій клясі. Медалю вручено дуже урочисто. (За пресою)

Окінава оборонилася перед тайфуном

Окінава. — Сорок тисяч американської залоги — армії, фльоти і літунства, — які стоять на японському острові Окінава, 36 годин приготовлялися до оборони перед сильним тайфуном, що зближався зі швидкістю 105 миль на годину. Змобілізували також 580,000 мешканців Окінави. Ці приготування дали добрий вислід, бо тайфун не міг спричинити ані однієї людської жертви, а матеріяльні шкоди виносять тільки тисячі долярів замість мільйонової шкоди. Велика радість панувала на острові, коли люди вийшли зі своїх схоронищ та бачили на океані гори білої піни, які залишив там тайфун. Окремі літаки стежили за напрямком, силою і швидкістю тайфуну. Радіо негайно інформувало населення, що треба робити, щоб шкода від тайфуну була якнайменша. Забезпечили літаки на літовищах, скріпили деякі будівлі, видали населенню харчі на два дні і т. п.. Тайфун виполокав на березі кита, що лежав там кілька років, а населення не чекаючи кінця дощу, бігло до нього та краяло м'ясо з його кістяка. Цей тайфун віє в напрямку Кореї, і чеський пароплав „Республіка" повідомляє, що він бореться з тайфуном на Китайському морі.

Пропадає старовина з Білого Дому

Вашингтон. — През. Труман назвав „трагічним" положення, серед якого старовинна обстанова Білого Дому пропадає для потомности, бо її вивозять різні родини, а потім вона продається в різних закутинах країни. У листі до знавця старовини й письменника Джуніюса Б. Вуда, президент ствердив, що в Білому Домі зберігається ледве обстанова в Синій Кімнаті і кілька старих годинників з давніх часів. У листі пише Труман, що один з президентів, якого він не називає по імені, вивіз старовинні речі, що були приміщені на піддаші, і продав їх на публічній продажі поза домом. З цієї причини багато цінних старовинних предметів з Білого Дому находяться тепер порозкидані по різних закутинах країни. Дальше вичисляє Труман поодинокі речі, які з Білого Дому перенесено до різних державних установ, де вони ще тепер находяться. „Єдина потіха з цього така, що такі речі не загрожені тепер повним знищенням, як давніше" написав Труман іронічно в листі.

Модерні мікрофони над ліжками королівських дітей

Лондон. — Англійська королева має двоє дітей і дбає про те, щоб вони могли спокійно спати. Коридори, що при спальнях королівських дітей, вистелені грубими килимами, щоб не чути кроків прохожих. Крім цього там уміщені ще й червоні світла, які остерігають палацову службу про те, що діти сплять. Доглядачки дітей сплять у сусідній кімнаті, щоб вони могли знати про кожний крик або плач дітей під час сну, то над дитячими ліжками вміщені мікрофони, які повідомляють про крики, або кошмарні стогнання дітей. Але ці апарати дуже рідко чинні, бо діти досить добре сплять.

Світовий сіонізм дістає статут від ізраїльського парляменту

Єрусалим. — Ізраїльський парлямент ухвалив офіційний статут для сіоністичних організацій у світі, в якому говориться про те, що Світова Сіоністична Організація має бути „репрезентативною організацію всього жидівського народу, яка має продовжувати працю над розвитком і колонізацію країни". Цю ухвалу ізраїльського парляменту вважають перемогою жидів-сіоністів із ЗДА і поразкою прем'єра Давида Бен-Гуріона, який хотів обмежити статут світового сіонізму.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

Криваві сутички в Бразилії

Ріо де Жанейро. — Дві особи було вбито й кількох поранено, під час сутичок в місті Ріо Гранде до Суль. У цьому місті товпа заатакувала поліційну станицю, при чому була вжита вогнепальна зброя. Метою нападу на поліційну станицю було вільнити затриманих там комуністично - настроєних провідників страйку, який розпочався в транспорті й деяких інших підприємствах міста Ріо Гранде до Суль. Військові з'єднання та бригада спеціяльного призначення обходять місто, пильнуючи спокою у цьому важливому морському порті Бразилії.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори „Запорозької Січи", від. 117, відбудуться в суботу, дня 23. серпня 1952, в год. 8-ій ввечорі в домівці при 39 E. 7th St. Просимо явитись точно та вплатити залеглі вкладки. — С. Кучма, предс.; М. Корчинський, кас.; В. Калина, фін. секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Тот. ім. Чорноморська Січ, від. 14, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 24. серпня, в год. 6. ввечорі, в Січовім Домі, 508 — 18. Евеню. Проситься членів конечно прийти на збори та вирівняти свої залеглості. Можна також доручити вкладки до пред. п. Басараб до склепу під ч. 586 Springfield Ave., а позамісцеві члени хай присилають до секр. М. П. Отрок 64 A R.D. 2, Cranbury, N. J. — Уряд.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками тринадцяти мільйонового Союзового майна!

СПРОСТУВАННЯ

В дописі з Ню Йорку п. з. **„Розвиток Кредитової Кооперативи" „Самопоміч"**, що була поміщена в „Свободі" за четвер, 14-го серпня 1952 — ч. 213 — в розділі **„З Життя Громад і Організацій"**, трапилася друкарська помилка, коли надруковано в другому відступі дописі **„та $3,694.71** удільового капіталу". Має бути: **та 36,947.00 (тридцять шість тисяч дев'ятсот сорок сім)** удільового капіталу".

Часопис „Свобода" повинен знаходитися в кожній українській хаті!

Замість квітів на могилу нашого спонзора бл. п. СТЕФАНА МАЛИНОВИЧА складаємо $10.00 на цілі Пластової Станиці в Ню Йорку.

Д-р Роман і Ольга Граб.

ПРИЙМАЄТЬСЯ ОГОЛОШЕННЯ ДО ЮВІЛЕЙНОГО АЛЬМАНАХУ „СВОБОДИ"

У зв'язку з 60-літтям „Свободи", яке припадає на 15 вересня 1953-го року, в Редакції „Свободи" вже приготовляється до друку великий Ювілейний Альманах „Свободи" на 1953-тій рік. Альманах матиме багатий, ілюстрований зміст та появиться збільшеним тиражем вже з кінцем цього року. Тому, що власне зі „Свободою" найтісніше зв'язаний багатобічний розвиток політичного, культурного, організаційного та господарського життя американських українців впродовж повних 60 років, Редакція Альманаху рішили віддати більше місця на оголошення численних наших громадських організацій і установ, як теж тих багатьох наших бизнесменів, яким „Свобода" впродовж свого віку не раз ставала в пригоді. Не зважаючи на великий тираж видання та збільшені кошта друку, ціна оголошень залишається та сама, що й в попередніх роках: ціла сторінка — $50; пів сторінки — $30; чверть сторінки — $20; одна восьма сторінки — $12.50. Оголошення в Ювілейному Альманасі „Свободи" матиме не тільки велику практичну вартість для оголошених, але й загально-громадське значення. Всі оголошення до Альманаху висилати на адресу „Свободи" із дopискою „Альманах". Оголошення приймається найпізніше до кінця серпня ц. р.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ НЕДІЛЬНЕ ВИДАННЯ „СВОБОДИ"

Якщо Ви хочете мати щонеділі цікаві оповідання й інші літературні твори наших письменників, репродукції творів наших мистців, наукові статті наших учених, критичні оцінки нових видань, відомості про нові винаходи в царині техніки, розваговий матеріял тощо, передплачуйте наш тижневик, що виходить реґулярно від 2. березня цього року.

Українська молоде! Знайомся з рідною культурою через наш тижневик! Не забувай, що це твоя національна повинність!

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ ТАКІ:

На рік у ЗДА	$3.75	На рік у Канаді	$4.25
На пів року у ЗДА	$2.00	На пів року у Канаді	$2.25

Передплату надсилати на адресу:
„SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY 3, N. J., U. S. A.

ТАРЗАН, ч. 2897. Присуд до смерти.

"YOU ARE A BRAVE MAN, TARZAN," MERALA DECLARED. "AND I WOULD SAVE YOU FROM DEATH. WILL YOU REMAIN AS MY MATE OR DIE WITH YOUR COMPANIONS? SPEAK, TARZAN."

"AFTER GUIDING MY FRIENDS TO SAFETY," TARZAN REPLIED. "I WILL RETURN. YOU HAVE MY WORD ON THAT."

"PROMISES ARE EASILY FORGOTTEN AND BROKEN, MY TARZAN," SHE SAID IRONICALLY. "BUT, SO BE IT. YOU SHALL ALL LEAVE TOGETHER-- IN DEATH!"

Distr by United Feature Syndicate, Inc.

„Ти хоробра людина, Тарзане", заявила Мереля. „І я хотіла б врятувати тебе від смерти. Хочеш залишитися як мій чоловік, чи вмерти зі своїми компаньйонами? Кажи, Тарзане!"

„Після запровадження моїх приятелів до безпеки", відповів Тарзан. „Я повернусь. Ти маєш на це моє слово".

„Обіцянки легко забуваються, і ломляться, мій Тарзане", вона іронічно сказала. „Але буде так. Ви всі відійдете разом ...на смерть!"